

культурним традиціям, примножуючи їх Духом відповідальності, віри в справедливість, Людської гідності і чесності, високої моральності і краси. Фундаментом духовної безпеки є духовна культура і духовні цінності, які створюють архітектуру духовності особистості.

Можна стверджувати, що загрози та виклики духовній сфері вітчизняного суспільства негативно впливають на інформаційний суверенітет України. Намагаючись підірвати інформаційну незалежність держави, деструктивні сили як ззовні, так і з середини роблять спроби зруйнувати духовно-ціннісні підвалини життєдіяльності української нації, маніпулювати суспільною свідомістю, формувати у громадян антидержавницькі настрої. На сучасному етапі державотворення Україна потребує системних та послідовних заходів щодо захисту інформаційного суверенітету.

PSYCHOLOGICAL COSTS OF THE WAR IN AFGHANISTAN

*Olaf E. Truszczyński, Doctor of Psychological Sciences,
Cardinal Wyszyński University in Warsaw;*

*Jan Wilk, Doctor of Medical Sciences, Military Hospital in Bigdosh;
Piotr Pacek, Doctor of Philosophy, War Studies University, Warsaw*

The participation of Poland in the mission in Afghanistan began in 2002. Initially, about 100 Polish sappers took part in Operation Enduring Freedom. Then, from 2007, as part of the NATO alliance, the Poles began their service in many Afghan cities of Kabul, Ghazni, Kandahar, Szarana and Mazar-i-Sharif. The mission was extremely difficult for Polish soldier, who served in a foreign territory, foreign environment and completely different culture condition. Unfortunately, it resulted in death and injuries. The main causes of death are broke-out explosions, fire contact, enemy firing, and even a road accident. Destroyed were 8 Rosomaks, 3 helicopters Mi-24 and 3 unmanned airplanes, a large part of the equipment was significantly degraded. The Afghan mission was full of tragic events, inevitably associated with warfare. From 2007, 45 Poles were killed and 361 were injured. In August 2007, the Poles fired the Afghan village of Nanghar Khel and killed six Afghans. It caused a lot of controversy in the country, and the public opinion still is very divided on this matter even to this day. The military prosecutor's office accused the seven polish soldiers of war crime killing civilians. For the first time in Poland after the Second World War, a trial for war crimes was brought. This example shows how many difficulties the Polish soldiers met there. On the one hand, they had to fight, protect their own lives, and witness the deaths of comrades. On the other hand, keep in mind the possibility of accusation of inappropriate use of weapons. This caused enormous psychological discomfort to the accused soldiers, who in the end of the long-term process were eventually acquitted. In the light of this example, but also others related to the possibility of losing life, constant sense of threat and extremely difficult moral dilemmas, the greatest concern of both the polish army and polish

society should be invisible wounds that Polish soldiers and civilians associated with their mental health have suffered and deterioration of psychosocial functioning. On the individual level, psychic disorders of soldiers are commonly associated with distress, behavioral disorders, psychological and physical pain, moral injuries, including death, including suicide. Particularly difficult experiences were a threat of own life, injury or death of other soldiers. Difficulties were also caused by the social and cultural conditions of life in which the Afghan society was functioning, causing that our soldiers sometimes did not understand the behaviors and intentions of people living there. For example, it was difficult to distinguish a Taliban observer from an ordinary civilian, and therefore there was a constant fear of attack based on the information provided by ordinary people. Polish soldiers were treated as enemies, for whom aggressive actions were justified. There was a risk of sudden attacks, including military bases, which should theoretically be well protected, thus increasing the level of soldiers' anxiety. Some of these attacks were irrational, without a logical and military sense, which however also had its negative psychological effects. Soldiers were also responsible for those Afghans who worked for the Poles, because they could be killed at any time, just like their families, in retaliation for treason. Very difficult (especially for medical staff) was the case of medical treatment of a girl named Zarka both in the Polish base in Afghanistan and in Poland, which later probably died at the hands of her family in Afghanistan. It caused traumatic experiences and great doubt in the sense of providing medical help to Afghans. In these complex circumstances of accomplishing the mission in Afghanistan, the most important for the soldiers was to return home and to the warmth of family. Invisible wounds of traumatic experiences caused that the soldier did not want to tell the family how it was on the mission (they were afraid that nobody would understand them). In some cases marriage broke down, family ties weakened and friendships were falling apart. The soldiers claimed that the money earned did not compensate for the difficult experience of negative emotions, stress and psychological pain. The extent of this pain was often disproportionate to the scale of possible physical wounds and could be deepened by a difficult return home. The soldiers felt heroic, and the reactions of society were different. In this process, the media played a positive and a negative role. Both cases of leaving injured soldiers without compensation and livelihood were publicized, but sometimes soldiers' actions were presented as unjustified and destructive.

In the case of a mission in Afghanistan, it is estimated (based on the research of the Military Center for Citizenship Education) that 31% of respondents experienced emotional disorders, 14% lost relationships with their spouse, and 8% relationships with children. The research not only confirmed the deterioration of family relationships but also in some cases reported the positive impact of being on a mission in Afghanistan for family functioning. In turn, based on the Research of the Military Sociological Bureau, it was established that 12% needed professional psychological or psychiatric help, 13% of soldiers returning from the mission had sleeping trouble, 12% experienced repetitive anger attacks, and 7% admitted to

alcohol abuse. However, these estimates do not show a comprehensive picture of whole soldiers population who suffer also from post-traumatic stress disorder.

РЕПУТАЦІЯ ВИЩОГО ВІЙСЬКОВО-ПОЛІТИЧНОГО КЕРІВНИЦТВА КРАЇНИ ЯК ОБ'ЄКТ ГІБРИДНИХ ЗАГРОЗ

*І. П. Руценко, доктор соціологічних наук, професор
Національний технічний університет «Харківський політехнічний
університет»*

Репутація (авторитет) вищого військово-політичного керівництва держави є важливим фактором у системі обороноздатності країни. Вона суттєво впливає на керованість військами, рівень довіри населення до збройних сил, авторитет країни у міжнародних відносинах та безпекових інституціях і можливість пролонгації повноважень верховного главнокомандувача за умови демократичних виборів. Зі стародавніх часів загибель вищої особи на полі бою або потрапляння вождя у ворожій полон фактично дорівнювало програшу битви. Історія воєнних конфліктів у сучасну епоху свідчить: спецслужби часто отримують завдання готувати замах на верховного головнокомандувача або наказ вести інформвійну на знищення його репутації. Показовим є приклад з історії Першої світової війни, коли генштаб кайзерівської Німеччини проводив системну кампанію по дискредитації російського монарха Ніколая II, який 23 серпня 1915 р. узяв на себе обов'язки Верховного головнокомандувача збройними силами імперії. Застосовувався метод чорного піару, поширення фейкових чуток і масове тиражування листівок соромницького (фактично порнографічного) змісту щодо царської родини та зв'язків імператора й імператриці зі старцем Распутіним. Технологія руйнації іміджу «главковерху» спрацювала доволі ефективно, бо в кампанію активно включилася внутрішня опозиція, революційні та ліберальні партії, які мали свої плани на владу в країні. І якщо у серпні 2014 р. народ образно кажучи ледве не на руках носив свого «помазаника Божого», то через два з половиною роки Ніколай II потрапив у повну ізоляцію, і у лютому 1917 р. ніхто не протягнув йому руки. В результаті революції та відомих наступних подій Росія вийшла з війни і покинула лави своїх союзників. Німеччина отримала додатковий шанс, а світова війна затягнулася ще на рік. Отже, репутаційна криза вищої військово-політичної особи є дестабілізуючим фактором, що може підштовхнути країну до програшу у війні.

В умовах сучасних гібридних війн тактика знищення репутації вищого військово-політичного керівництва отримала нові широкі можливості через загальну глобалізацію, медіа-технології, Інтернет, соціальні мережі та розвиток методів психологічної війни. Небезпечним фактором є асиметрія, коли недемократичні держави ведуть війни проти демократичних країн, як це